MAKALE

TRT Akademi Dergisi

ISSN 2149-9446 | Cilt 11 | Sayı 26 | Ocak 2026 | Batı Medyasının Kör Noktası: Gazze Soykırımı

Gazze Haberlerinin Çevirisi Üzerine Karşılaştırmalı ve Betimleyici Bir Analiz

Nesibe ERKALAN ÇAKIR*

Öz

İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarına dair haber çevirileri üzerine yapılan yakın tarihli çalışmalar, genellikle Filistin halkının öz çeviri aracılığıyla sesini dünyaya duyurma çabalarına ve anlatı işlevine odaklanmaktadır. Öte yandan Gazze haberlerinin küresel medyada farklı dillere aktarım süreci, manipülasyon ve dezenformasyon riski açısından hâlâ aydınlatılmayı beklemektedir. Bu çalışma, 7 Ekim sonrası süreçte Filistinli bireylerin söylemlerinin küresel medya kuruluşları tarafından hangi çeviri stratejileriyle yeniden sunulduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın kuramsal çerçevesini, Hollandalı çeviribilim Kitty M. Van Leuven-Zwart'ın (1989) karşılaştırmalı ve betimleyici modeli oluşturmaktadır. BBC (British Broadcasting Corporation) tarafından servis edilen bir dijital haber içeriğinin ve çevirisinin karşılaştırmalı ve betimleyici olarak analiz edildiği çalışma sonucunda; çeviri metne tamamen farklı bir çeviri birimin eklenmesi veya çeviri metnin anlamının tamamen değiştirilmesi yoluyla metnin mutasyona uğratıldığı, böylece haberin ideolojik çerçevesinin dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle çalışma, çevirinin kriz dönemlerinde dezenformasyon aracı olarak kullanımını tartışmaya açmakta; aynı zamanda bu sürece karşı aktivist-çevirmenlerin üstlendiği rolün önemini örneklerle ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çeviribilim, Haber Çevirisi, Dezenformasyon, Çerçeveleme, Gazze

**Dr. Öğretim Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Karaman, Türkiye*
E-mail: nsb.erkalan@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5437-6076

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 09.12.2025 **Revize Tarihi:** 23.12.2025 **Kabul Tarihi:** 14.01.2026

DOI:

ARTICLE

ISSN 2149-9446 | Volume 11 | Issue 26 | January 2026 | The Blind Spot of Western Media: The Gaza Genocide

TRT Akademi Dergisi

A Comparative and Descriptive Analysis on the Translation Process of Gaza News Stories

Nesibe ERKALAN ÇAKIR

Abstract

Recent studies on news translations regarding Israel's attacks on Gaza have generally focused on the Palestinian people's efforts to make their voices heard to the world through self-translation and the narrative function. However, the process of translating Gaza-related news into different languages by global media outlets remains an area that warrants further investigation, particularly regarding the risks of manipulation and disinformation. This study aims to examine the translation strategies employed by global media organizations to represent the discourses of Palestinian individuals in the post-October 7 period. The theoretical framework of the research is based on the comparative and descriptive model developed by the Dutch translation scholar Kitty M. Van Leuven-Zwart (1989). The results of the study, in which a digital news content served by the BBC (British Broadcasting Corporation) and its translation were analysed comparatively and descriptively, reveal that the translated text was mutated through the addition of entirely different translation units or the complete alteration of meaning, thereby transforming the ideological framework of the news. Based on these findings, the study opens a discussion on the use of translation as a tool for disinformation during times of crisis and highlights the significance of the role played by activist-translators in countering these processes with illustrative examples.

Keywords: Translation Studies, News Translation, Disinformation, Framing, Gaza

Research Article

Received: 09.12.2025 **Revised:** 23.12.2025 **Accepted:** 14.01.2026

1. Giriş

Haberlerin üretiminde ve yayılmasında çevirinin temel bir rolü vardır. Haber çevrisi sürecinde evrensel olarak takip edilen benzer birtakım yöntemler bulunmakla birlikte, yayın kuruluşlarının ideolojik görüşlerinden veya yayın politikalarının farklılıklarından kaynaklanan bazı değişiklikler de görülmektedir. Gerek çeviri ürün açısından gerekse çeviri süreci açısından görülen değişiklikler, çeviri yöntemi olarak çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bu bakımdan, haber çevirisinin aktif bir yeniden yazma süreci olduğu düşüncesi ileri sürülebilir. Hedef kitlenin beklentileri, yayın politikasının gereklilikleri ve medya alanına özgü gereklilikler nedeniyle çeviri sürecinde ekleme, çıkarma veya açımlama gibi birtakım çeviri yöntemlerinin uygulanması suretiyle haber metinlerinin dönüşüme uğraması normal görülebilir (Zanettin, 2021, s. 186). Bununla birlikte, çeviri metinlerde bazı durumlarda zorunlu değişikliklerin hoş görülebilecek olması, kaynak metnin bağlamının veya kaynak metin ile iletilmek istenen mesajın değiştirilebileceği anlamına gelmemektedir. Çeviri metinler anlatım açısından her ne kadar çevirmenin üslubundan ve dünya görüşünden izler taşısa da anlam açısından kaynak metinden bağımsız olamaz. Daha açık bir ifadeyle çevirmenler, metinleri kendi bağlamları içinde yorumlayan öznelerdir; dolayısıyla okudukları metni her çevirmenin aynı biçimde yorumlaması beklenemez. Söz konusu kişisel yorum farklılıkları kaçınılmaz olarak aktarımlarda üslup açısından farklılıklar yaratabilir. Öte yandan, çevirmenin yaptığı yorumların arkasında metinsel kanıtların bulunması[1], çevirinin kabul edilebilirliği açısından temel bir koşuldur (İnce ve Dizdar, 2018, ss. 82-83).

Çevirinin toplumsal etkileşimleri hem yansıtan hem de dönüştüren sosyal bir etkinlik (Saki Demirel, 2023) olduğu gerçeğinden hareketle haber metinlerinin diller arası aktarım sürecinde pek çok sorunsalı beraberinde getirdiğini belirtmek mümkündür. Bu bağlamda başta çevirmen olmak üzere sürece dâhil olan aktörlerin kaynak metinden bağımsız metinler üretme ihtimali, medya kuruluşlarının yayın politikaları doğrultusunda bu metinlere müdahale edip etmediği ve özellikle olağanüstü dönemlerde çevirinin bir manipülasyon aracı olarak kullanılıp kullanılamayacağı temel tartışma konularıdır. Söz konusu tartışma konuları ışığında bu çalışma, mikro yapısal düzeydeki

[1] Metinsel kanıt ifadesi ile anlatılmak istenen, çevirmenin bir metni çevirirken yaptığı seçimlere dayanak teşkil eden, kaynak metinle doğrudan ilişkili unsurlardır. Bunlar, çevirmen kararının keyfi veya öznel olmadığını, aksine kaynak metnin kendisi tarafından desteklendiğini göstermektedir.

değişikliklerin haberin genel çerçevesini nasıl etkilediğini ve çevirinin dezenformasyon sürecindeki rolünü İsrail-Filistin çatışmasına dair haberler özelinde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu temel sorunsallardan yola çıkılarak araştırmada şu sorulara yanıt aranmaktadır:

> **AS 1:** Küresel medya kuruluşları tarafından servis edilen anlatıların üretilmesinde çevirinin rolü nedir?
>
> **AS 2:** Haber çevirisi sürecinde söylem(ler)in mikro yapısal düzeyde uğradığı kaymalar nasıl sınıflandırılabilir?
>
> **AS 3:** Çeviri haber metinlerinde var olması muhtemel mikro kaymalar, haberin makro-yapısındaki ideolojik çerçeveyi nasıl etkilemektedir?
>
> **AS 4:** Küresel medya anlatılarında çeviri yoluyla ortaya çıkabilecek dezenformasyonun önüne geçilmesinde, çevirmenlerin üstleneceği roller neler olabilir?

İsrail ve Filistin arasındaki çatışmayı[2] konu alan haberlerde hegemonik bir dezenformasyon sürecinin var olduğu yakın zamanda kaleme alınan pek çok akademik çalışmada örnekleriyle birlikte açıkça gösterilmiştir (Jones, 2025; Matar, 2026). Bahsi geçen bu bilimsel çalışmaların yanı sıra dünya çapında etkin durumda olan aktivist-çevirmenler tarafından da hem bilimsel çalışmaların doğru yayılmasını hem de Gazze'deki durumun dijital medya aracılığıyla doğru yayılmasını sağlamak amacıyla çeşitli çeviri çalışmalarının yürütüldüğü görülmektedir (Alqaisi, 2025b). Küresel olarak baskın dilleri konuşmayan veya yazmayan toplumlar için çatışma ortamlarındaki çeviri pratikleri, anlatıların farklı kitleler arasında iletişimin sağlaması açısından son derece önemlidir (Üstün Külünk, 2025, s. 553). Nitekim çeviribilim alanında yapılmış bazı bilimsel çalışmalar, özellikle yüksek riskli çatışma ortamlarında, çevirmenlerin farklı dilleri konuşan kişilerin iletişiminden sorumlu aracılar olmasının yanı sıra, kritik olayların seyrini etkileyen aktif katılımcılar olabileceğini göstermiştir (Üstün Külünk, 2025, s. 553).

---

[2] Bu çalışmada, İsrail-Filistin arasında var olan durum "çatışma" olarak ifade edilmiştir.

Birleşmiş Milletler raporlarında söz konusu durum çoğu yerde "soykırım" (ing. genocide) ve "çatışma" (ing. conflict) olarak nitelendirilmektedir. Örneğin bkz: UN Independent International Commission of Inquiry [UN-IICI], (2025). https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session60/advance-version/a-hrc-60-crp-3.pdf

Konuya ilişkin kaleme alınmış makale ve tezlerde de söz konusu durumdan "İsrail-Filistin çatışması" şeklinde bahsedilmektedir.

İsrail ve Filistin arasında devam etmekte olan çatışma dünya gündeminin ilk sıralarında yer aldığından, Gazze'de yaşanan olayların medya aracılığıyla aktarımı açısından çeviri etkinliği önemli bir rol üstlenmiştir. Sayısı fazla olmamakla birlikte, İsrail-Filistin çatışmasını çeviribilim perspektifinden ele alan, savaş gibi kritik ve hassas bir süreçte çeviri etkinliğinin rolüne dikkat çekip işlevini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan biri, Sema Üstün Külünk (2025) tarafından kaleme alınan *Gaza speaks through translation: The politics of language on Palestinian social media* başlıklı çalışmadır. Araştırmada, dilin kamu algısının şekillendirilmesindeki rolü ile Gazze'ye dair yapılan haberler ve bu bölgede yaşanan olayların dünya geneline aktarılmasında çevirinin olumlu yöndeki rolü tartışılmıştır. Yazar bu çalışmasında özellikle, ana dili Arapça olan Filistinlilerin, *"lingua franca"* olması nedeniyle İngilizceyi kullanarak "öz çeviri" aracılığıyla sosyal medya üzerinden kendi haberlerini nasıl yaptıklarına odaklanmıştır (Üstün Külünk, 2025). Yazara göre siyasi anlatılar açısından çeviri eylemi bir araç görevi görmektedir, böylece çeviri Filistin halkının süregelen mücadelesinin dünya kamuoyu tarafından ayrıntılı bir biçimde anlaşılmasını sağlamaktadır.

Marc Owen Jones, Mart 2025'te yayımlanan *Evidencing alethocide: Israel's war on truth in Gaza* başlıklı çalışmasında, İsrail'in Gazze'ye karşı açtığı savaş ile eş zamanlı olarak Ekim 2023'ten itibaren sistematik olarak yürüttüğü dezenformasyon stratejisini incelemiş ve bu süreci, hakikatin sistematik yıkımı anlamına gelen *"alethocide"* kavramıyla tanımlamıştır (Jones, 2025). Söz konusu araştırmada yapılan inceleme sonucunda İsrail'in dezenformasyon stratejisi kapsamında zulüm propagandası ürettiği, Filistin halkını gözden düşürmek için sistematik girişimlerde bulunduğu ve insani yardım organizasyonlarının baltalanması amacıyla çeşitli kampanyaların düzenlendiği ortaya çıkmıştır (Jones, 2025).

Media Representation and Public Perception of War temalı kitapta bir kitap bölümü olarak 2026 yılında okurla buluşacak *Beyond Borders: Transnational Media Networks in Conflict Reporting* başlıklı çalışmanın özetinde yazar Gazze savaşına dair yabancı basının haberleri hakkındaki araştırmasını ve sonuçlarını açıklamıştır. Buna göre yazar, *Reuters*, *Le Monde*, *The New York Times* ve *The Guardian* gibi önde gelen Batı kaynaklı medya kuruluşlarının İsrail'in Gazze'ye yönelik savaşına dair küresel algıları nasıl şekillendirdiğini araştırmıştır. Böylece araştırmada, ismi geçen medya kuruluşları tarafından kullanılan

çerçeveleme veya gündem belirleme gibi çeşitli tekniklerle anlatıların nasıl çarpıtıldığı ortaya koyulmuş, kamuoyu algısını etkilemeye yönelik sistematik bir çabanın var olduğu sonucuna varılmıştır (Matar, 2026).

Medyanın toplumları yönlendirme gücünü elinde bulundurduğu gerçeği, kuşkusuz yeni keşfedilmiş bir konu değildir. Medya ve medya kültürünün dâhil olduğu her eylem insanların olaylara bakışını etkilemekte hatta kimi zaman manipüle etmektedir (Yağlı, 2007). Haber metinleri aracılığıyla sunulan gerçekliğin, çoğu zaman, "ideoloji, güç, anlam, dil ve söylem ile kurgulanmış bir gerçeklik" olduğunu belirtmek mümkündür (Yağlı, 2007). Üstelik bu düşünceyi bir adım daha ileri taşıyarak sıralanan parametrelere çeviri etkinliğini de eklemek gerekmektedir. Bu çalışmada, başlangıç tarihi 7 Ekim 2023 olmamakla birlikte[3], özellikle bu tarihten itibaren dünya gündeminin ilk sıralarında yer almaya devam eden İsrail-Filistin çatışmasına ilişin haberlerin çevirilerinde var olması muhtemel "kayma"ların *(ing. shifts)* Hollandalı çeviribilim araştırmacısı Kitty M. Leuven Zwart'ın geliştirdiği karşılaştırmalı ve betimleyici model ışığında yorumlanması amaçlanmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı, tıpkı özgün haber metinlerinde olduğu gibi çeviri haber metinlerinde de gerçeklerin çarpıtılabileceğine dikkat çekerek aktivist-çevirmenlerin, çeviri haberler aracılığıyla baskın medya kuruluşları tarafından yürütülmeye çalışılan dezenformasyon süreciyle mücadelesini ortaya koymaktır.

2. Yalan Haber Metinleri için Yeni Bir Terim: "Alethocide" ya da "Tahrif-i Hakikat"

Marc Owen Jones (2025)'a göre dezenformasyon, şiddeti gizlemenin yanı sıra soykırımı meşru hâle getiren bir mekanizmadır. Dezenformasyon, zarar verme amacı ile yanlış haberlerin kasıtlı olarak yayılması durumu söz konusu olduğundan, araştırmacılar tarafından bir çeşit "silah" olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla İsrail-Filistin çatışmasında silahlı çatışmanın yanı sıra haber ve iletişim açısından da eş zamanlı bir tahakkümün var olduğunu belirtmek mümkündür (Jones, 2025, s.1). Jones 2021 tarihli çalışmasında dezenformasyonun, evrensel olarak kabul görmüş ahlak normlarının ihlal edildiği gerçeğinin inkâr edilip birtakım eylemleri meşru gösterecek herhangi bir açıklama kalmadığında başvurulan bir yöntem hâline geldiğini belirtmek-

[3] Bu durum, International Criminal Court (Uluslararası Ceza Mahkemesi)'un 2024, ICC-01/18 sayılı rapor metninde de açıkça ifade edilmiştir. Bkz: https://www.icc-cpi.int/court-record/icc-01/18-335

tedir (Jones, 2021). Araştırmacı, İsrail'in silahlı çatışmaya paralel olarak yürüttüğü bu dezenformasyon sürecini *"alethocide"* sözcüğü ile isimlendirmektedir. *"Alethocide"*[4] etimolojik açıdan, Yunancada "gerçek" anlamına gelen *"aletheia"* ve Latincede öldürmek anlamına gelen *"cide"* sözcüklerinin birleşimi ile oluşmuş bir sözcüktür (Jones, 2025). Söz konusu kavram, baskın kültürlerin çeşitli olaylar karşısında olumlu yönde etkilenmesinin engellenmesi için gerçeklerin zayıflatılması veya ortadan kaldırılması olarak düşünülebilir (Jones, 2025, s. 2). Jones'un ortaya attığı ve bu çalışmada "tahrif-i hakikat" olarak ifade edilen kavramda, çatışmaya eşlik eden bir süreç ve gerçeklerin sistemik bir biçimde manipüle edilmesi, dolayısıyla yanlışların yayılması gibi durumlar ön plana çıkmaktadır (Jones, 2025, s. 3). Böylece, "tahrif-i hakikat" kavramı, "özellikle soykırım gibi kitlesel, sürekli şiddet eylemlerinin yaşandığı, gerçeğin sistematik bir şekilde tersine çevrilmesini" ifade ederek propaganda ve dezenformasyon gibi terimlerin ötesine geçmektedir (Jones, 2025, s. 3).

3. Kuramsal Çerçeve

Çağdaş çeviribilim araştırmacılarından Federico Zanettin *News Media Translation* isimli eserde yeni medya çevirisi yaklaşımlarını "kaynak odaklı, ürün odaklı ve kültür odaklı" olmak üzere üç başlıkta ele almıştır (2021, ss. 86-105). Kitty Van Leuven-Zwart (1989)'a göre ise genel olarak betimleyici çeviri çözümlemeleri; "süreç odaklı, ürün odaklı ve işlev odaklı" olmak üzere üç araştırma alanını kapsamaktadır. Bu alanlar arasından ürün odaklı araştırma, çözümlemelerde başlangıç noktası olarak ele alınabilir. Nitekim, kaynak metin ile çeviri metin arasında görülebilecek farklılıklar, yani "kaymalar" *(ing.shifts)*, çeviri sürecine ve çevirinin erek dil kültüründe yerine getirmesi beklenen işleve dair fikir verebilir (Van Leuven-Zwart, 1989, s. 154). Çevrilmiş haber metinlerine odaklanan ürün odaklı araştırmalar, incelenen metnin türüne ve araştırma sürecinde kullanılmasına karar verilen yaklaşım veya yönteme bağlı olarak çeşitlilik gösterebilmektedir (Zanettin, 2021, s. 96). Bu nedenle ürün odaklı haber çevirisi araştırmaları kimi zaman yalnızca haber başlıklarına odaklanırken kimi zaman ise doğrudan haber anlatısına odaklanmaktadır. Doğrudan haber anlatısına yoğunlaşan bu çalışmanın bütüncesini oluşturan haber çevirisi, çeviri üründe var olduğu tespit edilen ve bu

[4] Bundan sonra çalışma boyunca "Alethocide" yerine "Tahrif-i Hakikat" sözcüğü kullanılmıştır.

nedenle sosyal medya üzerinde tartışma konusu olan kaymalar odağında incelendiğinden örnek çeviri haber metni, ürün odaklı bir bakış açısıyla yorumlanmıştır.

Alev Bulut (2015), aynı kaynaktan beslenen haberlerin farklı çeviri süreçleri sonunda farklılaşabildiğine dikkat çekerek bu farklılıkların ülkelerin dış politikaları, yayın kuruluşlarının kurumsal kimlikleri ve ideolojik yönelimlerinden kaynaklandığını belirtmektedir (s. 51). Bu durumun, iletişim bilimleri literatüründeki "haber çerçeveleme" kavramlarıyla ilişkilendirilmesi mümkündür. Robert Mathew Entman (1993), iletişim bilimleri açısından çerçeveleme kavramını "seçim yapma" ve "belirginleştirme" olarak nitelendirmiştir. Buna göre çerçeveleme, gerçekte olanın bazı yönlerinin seçilmesi ve seçilen birimlerin haber metinlerinde belirgin hâle getirilmesidir (Entman, 1993, s. 52). Çevirmen de kimi zaman haberin hangi kısmının öne çıkarılacağına veya hangi aktörün nasıl temsil edileceğine karar veren bir medya aktörü olarak, haberi hedef kitlenin siyasal ve toplumsal beklentilerine göre yeniden inşa etmektedir. Mine Yazıcı'ya göre haber metinleri öncelikle ortaya çıktığı toplumun beklentilerine göre şekillenmektedir. Bu metinlerin çevirilerinde ise diğer pek çok metin türünün çevirisinde kullanılan ekleme, silme, daraltma, açımlama veya perspektif kaydırma gibi çeviri yöntemlerine başvurulmaktadır (2011, s. 190). Benzer şekilde, haber çevirisi yöntemlerini ele alan pek çok çalışma; çeviri yöntemi olarak mikro-strateji kategorisinde değerlendirilebilecek ekleme, çıkarma veya genelleme gibi yöntemlere başvurulduğundan söz etmektedir (Erkalan Çakır, 2025; Hernández Guerrero, 2022; Zanettin, 2021, ss. 96-97). Zanettin'in de çalışmasında detaylı olarak bahsettiği gibi ürün odaklı haber çevirisi çalışmalarında çeviri yöntemi belirlemeye yönelik çözümlemelerin yanı sıra daha kapsamlı ve daha detaylı bir çerçeveyi içine alan; çeviri metinde meydana gelen değişikliklerin neden ve nasıl olduğunu anlamaya yönelik metin analizi merkezli çalışmalar da bulunmaktadır (2021, s. 97). Bu çalışmada, İsrail-Filistin çatışmasına dair haber çevirilerinde görülen anlam kaymalarının yorumlanması amacıyla ürün odaklı ve metin analizini merkeze alan bir yöntem benimsenmiştir. Bu bağlamda çevirilerde tespit edilen kaymalar, Kitty M. Leuven-Zwart (1989)'ın geliştirdiği karşılaştırmalı ve betimleyici araştırma modeline uygun olarak yorumlanmıştır.

Kitty M. Van Leuven-Zwart (1989; 1990), *Translation and Original- Similarities and Dissimilarities I* ve *Translation and Original- Similarities and Dissimilarities II*

isimli çalışmasında anlatı metinlerinin çevirilerinde görülebilecek kaymaları tespit etmeyi ve tanımlamayı amaçlayan bir yöntem sunmuştur. Araştırmacı bu yöntemi, mikro ve makro düzeyde ortaya çıkan kaymaların çevirmen kararları, kaynak metnin nasıl yorumlandığı ve çeviri sürecinde başvurulan çeviri yöntemlerine dair ipucu vereceği varsayımı ile ortaya atmıştır (Van Leuven- Zwart, 1989). Araştırmacının öne sürdüğü bu yöntem başlıca iki bileşenden oluşmaktadır. Bunlar, karşılaştırmalı ve betimleyici modeldir. Buna göre karşılaştırmalı model, mikro yapısal düzeydeki kaymaları sınıflandırmak için tasarlanmıştır. Mikro yapısal kaymalar, sözcük ve cümlelerdeki anlamsal, biçemsel ve edimsel kaymaları kapsamaktadır. Betimleyici model ise mikro yapısal düzeydeki kaymaların makro yapısal düzeydeki etkilerine odaklanmaktadır. Böylece, çevrilen metinde olay, zaman, mekân ve diğer anlamlı bileşenler açısından kaymalar belirlenmekte ve betimlenmektedir (Van Leuven-Zwart, 1989). Van Leuven-Zwart, söz konusu yöntemi kurgusal anlatı metinlerindeki kaymaları çözümlemek için geliştirdiğini belirtmektedir. Bununla birlikte bu çalışmada, araştırmacının geliştirdiği yöntem haber anlatılarındaki kaymaların belirlenmesi ve yorumlanması için kullanılmıştır. Nitekim Van Leuven-Zwart, kaleme aldığı çalışmada geliştirdiği yöntemi açıklarken, bu yöntemin betimleyici çeviri çalışmaları kapsamına dâhil olan bütün alanlarda yöntem olarak kullanılabileceğini belirtmiştir (1989, s.154). Daha önce Mine Yazıcı, haber metinlerinin Avrupa Birliği uyum sürecinde çeviri metindeki işlevini belirlemek amacıyla Tuen A. Van Dijk'in haber metni söylem çözümlemesi modeli ve Kitty Van Leuven-Zwart'ın betimleyici yöntemini bir arada kullanarak yine haber metinlerini kapsayan ancak yöntem ve örneklem açısından farklı bir çalışma yürütmüştür (2011, ss. 166-206).

Van Leuven-Zwart (1989)'ın yöntemine göre kaynak ve çeviri metin karşılaştırıldığında her iki metin arasında kurulan benzerlik ilişkisinin niteliği, çeviri üründeki kaymanın niteliğini etkilemektedir. Böylece iki metin arasında mikro yapısal düzeyde, yani sözcük ve cümle düzeyinde dört olası durum ortaya çıkmaktadır ve ortaya çıkan bu dört durum çeviri üründe bir kaymanın olup olmadığını; bir kayma varsa kaymanın hangi boyutta olduğunu belirlemektedir (Van Leuven-Zwart, 1989, s.159). Buna göre kaynak ve çeviri metinler tamamen benzerlik gösteriyorsa, iki metin arasında eş anlamlılık ilişkisinin var olduğunu; dolayısıyla herhangi bir kaymanın bulunmadığını belirtmek mümkündür.

Kaynak ve çeviri metin arasında alt anlamlı; başka bir ifadeyle örtük anlamlı bir ilişki varsa bu durumda çeviri metinde bir kaymanın var olduğu belirtilebilir. Van Leuven-Zwart, bu ilişkiden doğan kaymayı "modülasyon" *(ing. modulation)* şeklinde isimlendirmiştir (1989, s. 159). Çeviri haber metninde karşılaşılabilecek bu kaydırma türü, anlamsal veya biçemsel olarak kendini göstermektedir.

Mikro yapısal düzeyde haber çevirisinde görülebilecek kayma türlerinden bir diğeri Van Leuven-Zwart (1989) tarafından "modifikasyon" *(ing. modification)* şeklinde isimlendirilmiştir. Burada farklı bileşenlerden oluşan bir kayma ilişkisi söz konusudur. Daha açık bir ifadeyle bu kayma türünde, kaynak metinde geçen anlamın içeriği değişmektedir ancak yine de kaynak metin ve çeviri metin arasında genel bir benzerlik bulunmaktadır. Bahsi geçen kayma ilişkisinin daha iyi anlaşılması için şu örnek faydalı olacaktır: Küresel çevre sorunlarını ele alan bir haber metninde geçen "iklim krizi" ifadesinin farklı bir dile çevirisinde "iklim değişikliği" anlamına gelen bir ifade kullanıldığında haber metninin çevirisinde anlam açısından bir kaymanın olduğu belirtilebilir. Nitekim, insanlığın karşı karşıya kaldığı büyük ölçekli çevre sorunu, kaynak ve çeviri metinler açısından ortak bir paydadır, yani üst çeviri birimdir. Kaynak metinde yer alan "iklim krizi" ifadesi, çevre sorununun acil ve tehdit edici yönüne vurgu yapmaktadır. Bu ifadenin çevirisinde "iklim değişikliği" ifadesi tercih edildiğinde, metinler arasında bir benzerlik bulunmasına rağmen anlamsal açıdan aciliyet mesajını ortadan kaldıran veya etkisi daha hafifmiş gibi algılanan bir çerçeve meydana gelmektedir. Dolayısıyla bu durumda çeviri haber metninde bir kaymanın olduğu belirtilebilir.

Van Leuven-Zwart'ın bahsettiği bir diğer kayma türü ise "mutasyon" *(ing. mutation)*'dur. Bu kayma türünde, kaynak metin ve çeviri metin arasında anlamsal, biçemsel veya edimsel açıdan hiçbir bağ bulunmamaktadır (1989, s. 159). Çeviri metinlerde "mutasyon" olarak değerlendirilebilecek kaymalar, belirli bir çeviri birimin silinmesi, tamamen farklı bir çeviri birimin eklenmesi veya çeviri metnin anlamının tamamen değiştirilmesi sonucunda oluşmaktadır (Van Leuven-Zwart, 1989, s. 169). Bu bilgiler ışığında, haber çevirilerinde mikro yapısal düzeyde gözlemlenebilecek olası kayma türlerine dair alt değişkenler; modülasyon, modifikasyon ve mutasyon sıralanabilir (Van Leuven-Zwart, 1989; Yazıcı, 2011, s. 202).

Haber metinlerinin çevirisi bağlamında, çalışmanın kuramsal bölümünde şimdiye kadar mikro yapısal düzeyde kaymaların karşılaştırmalı modelle hangi açılardan ve nasıl incelenebileceği açıklanmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi, çalışmada ele alınacak haber metni çevirisinin, makro yapısal düzeyde kaymaların tespit edilmesini ve yorumlanmasını kapsayan betimleyici modele uygun olarak da çözümlenmesi hedeflenmektedir. Betimleyici model, çalışmada bahsi geçen karşılaştırmalı modelin tamamlayıcısı olarak düşünülebilir. Nitekim, karşılaştırmalı model mikro yapısal düzeydeki kaymaları tespit etmeye yönelik; betimleyici model ise tespit edilen kaymaların makro yapısal düzeydeki sonuçlarını tanımlamak için tasarlanmıştır (Van Leuven-Zwart, 1989).

Van Leuven-Zwart, makro yapısal düzey kaymalarına ilişkin düşüncesini "işlev" ve "düzey" kavramlarıyla temellendirmiştir. Böylece bir metin ilk olarak; kişiler arası, fikirsel ve metinsel olmak üzere üç işlevi yerine getirmektedir. Kişiler arası işlev, alıcı ve verici arasındaki iletişimin kurulma biçimiyle ilgilidir (Van Leuven-Zwart, 1989). Haber metinleri açısından kişiler arası işlevin muhabir, gazeteci, haber ajansı ve okur arasındaki iletişimi kapsadığı belirtilebilir (Yazıcı, 2011, s. 197). Fikirsel işlev, belirli bir metnin iletiyi aktarma biçimi ile ilgilidir. Haber metinleri bakımından fikirsel işlev; haberi yapan kişinin veya haber kuruluşunun dünya görüşü ya da ideolojik bakış açısının haber metinlerine yansıma biçimini kapsamaktadır. Metinsel işlev ise dil birimleri aracılığıyla bilginin yapılandırılma ve düzenlenme biçimini ilgilendirmektedir. Haber metinleri açısından metinsel işlev, haber metninin kurgulanma ve ifade edilme biçimini kapsamaktadır.

Van Leuven-Zwart; makro yapısal kaymaları işlevlerin yanı sıra tarih, öykü ve söylem düzeyleri çerçevesinde de incelemektedir. Araştırmacıya göre tarihsel düzey soyut bir alanı ilgilendirdiği için metin analizi kapsamında kullanılmamaktadır. Öykü düzeyi, bir metindeki olayların belirli bir sırayla, belirli bir zamanda ve belirli bir yerde meydana gelmesiyle ilgilidir. Bu düzeyde "odaklanma" *(ing. focalisation)* kavramı ön plandadır. Haber metinleri açısından öykü düzeyi, olayların kimin bakış açısıyla yazıldığıyla ilgilidir. Söylem düzeyi ise dil birimleri aracılığıyla anlatımın şeklini ve anlatıcıyı kapsamaktadır (Van Leuven-Zwart, 1989, s. 172). Haber metinleri açısından söylem düzeyi; metinlerde kullanılan kelimeleri, cümle yapılarını ve genel anlatım tarzını ilgilendirmektedir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan modele ilişkin şu açıklamanın yapılması yerinde olacaktır: Karşılaştırmalı ve betimleyici modelde Van Leuven-Zwart, belirli bir sıklık ve tutarlılık gösteren mikro yapısal kaymaların makro yapıda kaymalara sebep olacağını belirtmiştir (1989; 1990). Bu noktada, araştırmacının söz konusu modeli kurgusal anlatı metinlerinde var olması muhtemel kaymaları tespit etmek için tasarladığını hatırla(t)mak gerekmektedir. Roman veya öykü gibi kurgusal bir anlatı metninin iki veya çok dilli karşılaştırması yapılırken -metin türü dikkate alınarak- çözümlemede makro yapısal bir kayma iddiasında bulunabilmek için mikro yapısal kaymaların rastlantısal değil, sistematik ve tekrarlayıcı olduğunu ortaya koymanın önemli olduğu konusunda araştırmacının haklı olduğunu belirtmek gerekmektedir. Öte yandan, metin türü açısından haber anlatılarının kendine özgü doğası, çözümlemede başvurulacak herhangi bir modelin birtakım yönlerden uyarlanmasını gerektirebilir. Nitekim haber anlatıları söz konusu olduğunda, makro yapıda bir kaymanın veya kaymaların meydana gelmesi için kimi zaman mikro yapıda tek bir kaymanın var olması yeterli olabilir.

4. Yöntem

Çalışmanın bütüncesi, olasılık temelli olmayan örnekleme yaklaşımlarından "amaçlı örnekleme" yöntemiyle belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmanın amacı çerçevesinde, soruna en uygun örneklemi gözlem konusu yapmaktır (Potas ve Akçil Ok, 2020, s. 153). Bu yöntemde araştırmanın amacıyla örtüşen, bilgi açısından zengin içerikli birimler seçildiğinden, kapsamlı araştırmalar yapılabilmektedir (Koç Başaran, 2017, s. 490). Bu bağlamda çalışmanın bütüncesi, dünyanın önde gelen yayın kuruluşlarından BBC (British Broadcasting Corporation)'nin tartışmalı yanlış haber çevirisini konu alan X gönderisinden yola çıkılarak hazırlanmıştır (Respond Crisis Translation, 2023a). Söz konusu içerik, haber çevirisindeki olası kaymaların ve söylemsel dönüşümlerin analizi için zengin bir veri sunması nedeniyle amaçlı örneklem olarak seçilmiştir. 2020 yılında açılan bu X hesabı, hesabın profil sayfasında belirtilen bilgiye göre genel olarak ezilen toplumlara çeviri yoluyla destek vermeyi amaçlamaktadır (Respond Crisis Translation, t.y).

BBC'nin resmî web sayfasında 27 Kasım 2023 tarihinde *"Released Palestinian describes Israeli detention as 'humiliating"* başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Bu haberde, İsrail askerleri tarafından serbest bırakılan Filistinli bir kadın, esir durumdayken yaşadıklarını anlatmaktadır. Haberde, kısa bir haber metninin

yanı sıra Filistinli kadının ana dilinde (Arapça) dile getirdiği yorumlara yer veren bir video da bulunmaktadır. İngilizce olarak yayın yapan BBC, videoyu İngilizce alt yazı çevirisi ile dünyaya duyurmuştur. BBC resmî web sayfasında 42 saniyelik kısa bir video şeklinde yer alan haberin alt yazı çevirilerinde, sosyal medya üzerinde tartışmaya sebep olan hatalar fark edilmiştir. Bu durum, X'te "Respond Crisis Translation" isimli hesabı bulunan gönüllü çevirmen ekip tarafından fark edilmiş ve X gönderileri aracılığıyla skandal bir haber olarak sosyal medya üzerinden duyurulmuştur (Respond Crisis Translation, 2023a). Yanlış çeviriye dair yayılan bu haberin sosyal medya üzerinde yarattığı tartışma sonucunda BBC, alt yazı çevirisinde sehven yapılan hataların bulunduğunu ve hataların giderilerek uzun haber videosunda çevirilerin güncellendiğini söz konusu habere kısa bir not yazısı ekleyerek belirtmiştir (BBC, 2023).

Bu çalışma kapsamında ele alınan haber metninin çevirisi, Hollandalı çeviribilim araştırmacısı Kitty M. Van Leuven-Zwart (1989)'ın anlatı metinlerindeki kaymaları tespit etmek üzere geliştirdiği karşılaştırmalı ve betimleyici model ışığında yorumlanmıştır. Bu doğrultuda, 7 Ekim 2023'ten sonraki dönemde dolaşıma giren ve İsrail-Filistin çatışmasını konu alan bir haberin tartışmalı çevirisi, mikro yapısal ve makro yapısal düzeyde incelenmiştir. Mikro yapısal düzey, anlatılarda yer alan sözcük ve cümleleri kapsamaktadır. Bu düzeyde kaymalar; anlamsal, biçemsel ve edimsel boyutlarda görülmektedir. Makro yapısal düzeyde ise sözcük ve cümleleri aşan anlam birimleri söz konusudur (Van Leuven-Zwart, 1989, ss. 154-155). Dolayısıyla çeviri haber metninin özgün haber metni ile mikro yapısal düzeyde karşılaştırılması, çeviri haber metninin makro yapısal düzeyi hakkında bilgi verecektir. Böylece, sosyal medya üzerinde çeviri haber metninin bilinçli olarak yanlış sunulduğuna ilişkin iddialar, kuramsal ve bilimsel açıdan nesnel bir zeminde ele alınarak bilimsel bir geçerlilikle ya doğrulanmış ya da çürütülmüş olacaktır. Dahası, sosyal medyada tartışılmış bir çeviri haber metninin bilimsel ve kuramsal bir perspektif ile yeniden ele alınması, iletişim ve çeviri pratikleri açısından mevcut durumun panoramasının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Nitekim, toplumları yönlendiren haber kuruluşlarının özür mesajlarında dahi "ufak" ve "önemsiz" olarak çerçeveledikleri hataların, iletilen haberlerin anlamını ne ölçüde değiştirdiği ancak kuramsal çalışmalarla doğru ve güvenilir bir biçimde gün yüzüne çıkacaktır.

İncelenen konunun güncelliği ve hassasiyeti nedeniyle araştırmacı, çözümleme sürecinde kendi konumunun farkında olarak öz-düşünümsel bir yaklaşım benimsemiş; olası öznel yorumları sınırlandırmak ve bilimsel nesnelliği korumak amacıyla verileri Van Leuven-Zwart'ın (1989) önerdiği karşılaştırmalı ve betimleyici model çerçevesinde çözümlemiştir.

5. Bulgular

Haberler, her ne kadar olayların tarafsız ve nesnel bir aktarımı olarak düşünülse de aslında tamamen tarafsız ve nesnel değildir. Nitekim haberleri yapan medya kuruluşları, çeşitli sebeplerle belirli bir çerçeve kullanmaktadır. Bu çerçeve, medyanın içinde bulunduğu kültürel ve ideolojik bakış açılarından etkilenmektedir. Dolayısıyla medya çoğu zaman bir olayı anlatırken gerçekliği olduğu gibi yansıtmak yerine, seçtiği dil ve söylemle onu yeniden şekillendirmekte ve yorumlamaktadır. Bu nedenle haber metinleri bilgi aktarmanın yanı sıra bireylerin dünyaya bakış açısını da etkilemeyi hedefleyen bir kurgu sunmaktadır (Yağlı, 2007, s. 359). Haber metinlerine çeviribilim perspektifinden bakıldığında da benzer bir durumun söz konusu olduğu görülecektir. Çeviri ürünler de kimi zaman çevirmenin veya çeviri sürecini başlatan eyleyenlerin ideolojilerinden etkilenmektedir. Haber metinlerinin çevirisi özelinde düşünüldüğünde, çeviri haber metinlerinin de çeşitli amaçların gözetilerek çerçevelendiğini belirtmek mümkündür. Dolayısıyla, özgün haber metinleri ile çevirilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, çeviri metinlerde görülmesi muhtemel kaymaların tespit edilmesi açısından önemlidir. Bu tespit, çevirmenin çeviri sürecinde bilinçli veya bilinçsiz olarak aldığı kararların amacını ve çerçevesini hem belirlemeye hem de yorumlamaya katkı sağlayacaktır (Van Leuven-Zwart, 1989, s. 154).

(1) Haber videosunda Filistinli kadın ana dilinde öncelikle düşüncelerini, "Sabah saat 10.00'da Yahudiler bize bir anlaşma olduğunu söylediler ve bizi kapattılar, bir aydır da bizi rehin tutuyorlar."[5] şeklinde ifade etmektedir.

BBC, bu haber metnini İngilizceye, *"The Israelis came at 10 in the morning and told us that there was a deal. We were suffering from difficult circumstances."* şeklinde çevirmiş ve videoya alt yazı çevirisi olarak eklemiştir (BBC, 2023; Respond

[5] Haberde konuşan Filistinli kadının Arapça olarak ifade ettiği cümlelerin Arapça transkripsiyonu için Respond Crisis Translation isimli X hesabında fotoğraf şeklinde yer alan gönderiye bakınız: (Respond Crisis Translation, 2023, 26 Kasım). Aksi belirtilmedikçe Arapça metinlerin Türkçeye çevirisi bu çalışmanın yazarı tarafından yapılmış ve yalnızca Arapça metinlerin çevirisinde OpenAI yapay zekâ araçlarından dilsel destek alınmıştır.

Crisis Translation, 2023a). "İsrailliler sabah 10'00'da geldiler ve bize bir anlaşma yapıldığını söylediler. Zor şartlar altında yaşıyorduk."[6] anlamına gelen İngilizce çeviri metnin mikro yapısal düzeyinde, Van Leuven-Zwart(1989)'ın karşılaştırmalı modelde "mutasyon" sözcüğü ile isimlendirdiği, belirli bir çeviri birimin silinmesi sonucunda ortaya çıkan bir kayma söz konusudur. Bu kayma türünde, kaynak metin ve çeviri metin arasında var olması beklenen anlamsal, biçemsel ve edimsel bağ ortadan kalkmaktadır. Böylece kaynak metnin ilettiği mesaj çeviri metin alıcısına iletilmemektedir. Daha açık bir ifadeyle kaynak metnin temel odak noktası olan alıkonulma veya hürriyetinden yoksun bırakılma eylemleri, hedef metinde tamamen silinmiştir. Van Leuven-Zwart (1989) modelinde bu durum, kaynak metindeki anlamsal ve edimsel öğelerin hedef metinde hiçbir karşılık bulmaması nedeniyle "mutasyon" olarak tanımlanmaktadır. Kaynak metinde somut olarak ifade edilen hak ihlali, hedef metinde soyut ve genel bir ifadeye, yani "zor şartlar" ifadesine dönüştürülmüştür.

Çeviri haber metninde kayma türü olarak "mutasyon"un gözlemlenmesi, makro yapısal açıdan gerçeğin manipüle edilmesine yani, çeviri metnin hem kişiler arası hem de fikirsel işlevi açısından kayma ile sonuçlanmasına sebep olmuştur. Nitekim daha önce de belirtildiği gibi, mikro yapısal düzeyde gözlemlenen kaymalar makro düzeyde kaymaların var olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla mikro düzeydeki temel söylemin çeviri haber metninde silinmesi, makro düzeyde haberin ideolojik çerçevesini suçlayıcı anlatımdan, genel bir insani durum tasvirine dönüştürerek gerçeğin mutasyonuna sebep olmuştur. Çeviri metinde, kaynak metnin odak noktası "mutasyon" sebebiyle değiştiğinden, anlatının öykü ve söylem düzeyinde de bir kayma gözlemlenmektedir. Anlatının merkezinde konumlanan alıkoyma eylemi ve alıkoyma eylemini gerçekleştiren özne (Filistinli esirin ifadesiyle Yahudiler) öyküden dışlanarak bakış açısı esirin deneyiminden uzaklaştırılmıştır. Buna ek olarak kaynak metindeki somut ve suçlayıcı ifadenin yerini çeviri haber metninde kullanılan genel ve yumuşatılmış sözcüklerin alması, söylem düzeyinde anlatıcının konumunu pasif bir duruma getirmiştir.

(2) Filistinli kadın açıklamasına "Bize göz yaşartıcı gaz sıkıyorlardı." sözleriyle devam etmektedir. Filistinli kadının bu ifadeleri İngilizceye "And tear gas was fired at us." şeklinde çevrilmiştir.

[6] Aksi belirtilmedikçe İngilizce metinlerin Türkçeye çevirisi bu çalışmanın yazarı tarafından yapılmıştır.

İlk bakışta sorunsuz görünen çeviri ürün Van Leuven-Zwart'ın geliştirdiği karşılaştırmalı ve betimleyici modele göre çözümlendiğinde, metnin makro yapısal bakış açısında yani öykü düzeyinde ve anlatım biçiminde yani söylem düzeyinde kayma olduğu görülecektir. Metnin Arapça aslında, "Bize göz yaşartıcı gaz sıkıyorlardı." Anlamına gelen ifade söz dizimsel açıdan öznesine göre etken bir cümledir. Bu durum, eylemin kim tarafından gerçekleştirildiğine dair alıcıya somut bilgi vermektedir. Cümlenin derin yapısı alıcıya olumsuz bir durumu çağrıştırdığından, aslında cümlede örtük olarak suçlayıcı bir iletinin var olduğu belirtilebilir. Söz konusu cümlenin İngilizce çevirisinde etken bir yapı yerine pasif bir yapının tercih edildiği görülmektedir. Bu bilgiden hareketle, mikro yapısal düzeyde kaynak metin ve çeviri metin arasında bir benzerliğin olduğu ancak örtük anlamın çeviri metinde kaybolması dolayısıyla Van Leuven-Zwart (1989)'ın "modifikasyon" olarak adlandırdığı kayma durumunun söz konusu olduğu söylenebilir. Çeviri metin makro yapısal düzey açısından değerlendirildiğinde, metnin kişiler arası işlev boyutunda öykü ve söylem düzeyinde bir kaymanın olduğunu belirtmek mümkündür. Nitekim, çevrilen cümlede etken yapı yerine edilgen yapının tercih edilmiş olması, kaynak metinde doğrudan bahsedilen öznenin çeviri metinde belirsizleştirilmesi nedeniyle kaynak metnin odak noktasının kaymasına ve dolayısıyla söylem açısından nötr bir çerçevenin çizilmesine sebep olmuştur.

(3) Türkçede, "Kadın mahkûmlar olarak sürekli bir aşağılanma içindeydik. [Her gün] yirmi dört saat örtülü tutulduk. Kimse kimseyi tanımıyordu." olarak ifade edilebilecek Arapça cümlenin İngilizce çevirisi BBC'de başta, *"We were wearing head covers all the time."* şeklinde yayınlanmıştır (Respond Crisis Translation, 2023a).

Bu çeviride mikro yapısal düzeyde, çeviri bilirimlerin büyük bir kısmının silinmesi dolayısıyla "mutasyon" ilişkisinden kaynaklı bir kayma durumu söz konusudur. Makro yapısal açıdan düşünüldüğünde, mikro yapıda görülen kayma düzeyi fazla olduğundan; yani kaynak metnin büyük bir kısmına çeviri metinde yer verilmediğinden, çeviri metnin gerek kişiler arası gerek fikirsel gerekse metinsel işlevleri yerine getirmediği görülmektedir. Kaynak metinde, Filistinli kadının özellikle odaklandığı "aşağılanma" ifadesi çeviri metinde yer almamaktadır. Bu nedenle, çeviri metnin öykü düzeyinde kayma durumunun olduğu belirtilebilir. Benzer şekilde, aşağılanma ifadesinin

çeviri metinde yer almaması, tutukluların gün boyu başları örtük bir şekilde tutulmuş olmalarına ilişkin gerçekler, çeviri metinde söylem düzeyinde de kaymaların var olduğunu göstermektedir. Çeviri metinde; yalın bir biçimde, yaşananların basitleştirilerek anlatılması gerçeklerin çeviri yoluyla ortadan kaldırılmasını yani "tahrif-i hakikat" kavramını da örneklendirmektedir.

BBC tarafından yayınlanan güncellenmiş haber videosunda ele alınan örnekte geçen ifadenin alt yazı çevirisi şu şekilde sunulmuştur: "*We felt we were humiliated. We had to keep headscarves on all day long. None of us cold recognised the other.*" Çevirinin güncellenen versiyonunda, görüldüğü gibi, "aşağılanma"ya ilişkin ifade ile "sürekli olarak örtü altında tutulmaları nedeniyle kimsenin birbirini tanımadığına ilişkin ifade çeviri metne eklenmiştir (BBC, 2023).

(4) Filistinli kadın sözlerine şu cümlelerle devam etmektedir: "Öyle ki psikolojik rahatsızlığı olanlar da diğer tutuklularla aynı muameleyi gördüler, işkenceye maruz kaldılar, aşağılandılar. Bu da onların çöküşüne yol açtı." Bu ifadelerin İngilizce çevirisi BBC tarafından yayınlanan videoda şu şekilde aktarılmıştır: *"The situation was humiliating and included physiological torture. In addition to cutting off the electricity for the prisoners."*

Ele alınan bu örnekte, çeviri metin ile ilgili yalnızca sözcük veya cümle düzeyinde kaymalardan hareketle çeviri ürünü değerlendirmek mümkün değildir. Bu örnekte bilginin sunuluş biçimi açısından da son derece önemli kaymalar görülmektedir. Kaynak metinde metni oluşturan kişinin odaklandığı, vurgulamak istediği bütün önemli detaylar çeviri metinde silinmiştir. Mikro yapısal düzey açısından, pek çok detayın çeviri metinde silinmiş olması "mutasyon" ilişkisinden kaynaklanan bir kayma olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan kaynak metnin çeviri metne aktarılırken genelleme yöntemine başvurulduğu da düşünülebilir. Daha açık bir ifadeyle, çeviri metinde geçen "physiological torture" ifadesinin psikolojik rahatsızlığı olan kişilerin, görece sağlıklı kişilerle aynı muameleye tabi tutulmasına ilişkin ifadenin genellenerek çevrilmiş biçimi olduğu varsayılabilir. Bu durumda kaymanın "modülasyon" ilişkisinden kaynaklandığını belirtmek gerekir. Ayrıca, kaynak metinde yer almayan, *"In addition to cutting off the electricity for the prisoners."* cümlesine, yani "Buna ek olarak mahkûmların elektriği kesiliyordu." cümlesine çeviri metinde yer verilmiştir. Kaymanın hangi ilişkiden kaynaklandığına karar vermek için Van Leuven-Zwart (1989)'ın "mutasyon" konusunda belirttiği görüşleri hatırlamak yerinde olacaktır. Araştırmacı; çeviri metinde

belirli bir çeviri birimin silinmesi veya tamamen farklı bir çeviri birimin eklenmesi nedeniyle kaynak metin ile çeviri metin arasında anlamsal, biçemsel veya edimsel açıdan hiçbir bağ bulunmaması durumunda "mutasyon" ilişkisinden doğan bir kaymanın meydana geleceğini belirtmiştir (1989, s. 169). Dolayısıyla çeviri haber metninin bu kısmında mikro yapısal düzeyde "mutasyon" ilişkisinden doğan bir kaymanın olduğunu belirtmek mümkündür.

Makro yapısal düzeyde hem fikirsel işlev hem de metinsel işlev bakımından kayma olduğu görülmektedir. Çeviri metinde olaylar, roller ve en önemlisi odaklanma *(ing. focalisation)* değiştiğinden öykü düzeyinde kayma görülmektedir.

(5) Filistinli kadın, konuşmasının sonlarına yaklaşırken Türkçede, "Kimse kimseye yardım etmiyor kimse kimseye destek olmuyordu." şeklinde ifade edilebilecek cümlenin İngilizce çevirisi BBC'de, *"We were suffering from the cold without the electricity."* şeklinde yayımlanmıştır.

Bu çeviride, kaynak metin ve çeviri metin arasında yine anlamsal, biçemsel ve edimsel açıdan hiçbir bağ olmaması nedeniyle mikro yapısal açıdan "mutasyon" ilişkisine bağlı kayma söz konusudur. Esasen, İngilizce çeviri metinde geçen ifade, Filistinli kadının sonraki cümlelerinde ifade edilecektir ancak yine de ortada çevrilmemiş bir cümle bulunduğundan mikro yapısal düzeyde bir kaymanın var olduğu açıktır.

Makro yapısal düzey açısından, çeviri metnin fikirsel işlevi açısından bir kayma olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, çeviri metinde olayların sıralanışı, roller ve odaklanma açısından da farklılıklar olduğundan öykü düzeyinde kaymaların olduğu belirtilebilir.

(6) Çalışma kapsamında ele alınan haber çevirisi örneğinin, sosyal medyada tartışma konusu olmasının en büyük nedeni bu maddede incelenecek anlatıdan kaynaklanmaktadır. Konuşmanın bu kısmında Filistinli kadın, "Bir ay boyunca bizi kapalı [hapiste] tuttular. Kış geldiğinde elektrikleri kestiler. Soğuk havadan dolayı neredeyse ölüyorduk." sözlerini dile getirmiştir. Bu ifadelerin çevirisi BBC'de, *"And no one helped us. Only Hamas cared. Those who felt our suffering, I thank them very much."* şeklinde yayınlanmıştır.

Bu örnekte, kaynak metinde geçen "kapalı kalmak", "elektriğin kesilmesi", "soğuktan ölmek" gibi ifadelere çeviri metinde yer verilmediği gibi, düşüncelerini ve yaşadıklarını dile getiren Filistinli kadının konuşmasında yer al-

mayan, "Sadece Hamas bize yardım etti. Acılarımızı hissedenlere çok teşekkür ederim." anlamına gelen ifadelere yer verilmiştir. Burada mikro yapısal düzeyde hem çeviri metne yeni bir çeviri birimin eklenmesi hem kaynak metinde var olan dil birimlerinin silinmesi hem de çeviri metnin anlamının tamamen değiştirilmesi bakımlarından "mutasyon" ilişkisine bağlı kaymalar gözlemlenmektedir.

Makro yapısal düzey açısından, kaynak metinde geçen bilgilerin silinmesi ve var olmayan bilgilerin eklenmesi, vurgunun farklı yöne çekilmesi gibi sebeplerden dolayı çeviri metinde kişiler arası, fikirsel ve metinsel işlevler açısından kaymalar gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra, çeviri metinde makro yapısal düzey açısından, öykü ve söylem düzeyinde de kaymaların var olduğu açıkça görülmektedir.

(7) Haber metninin son bölümünde Filistinli kadın sözlerini, "Bize biber gazı sıktılar, kaçıp gittiler ve bizi orada, cezaevinin içinde ölüme terk ettiler." ifadesi ile bitirmektedir. Bu ifadenin İngilizce çevirisi *"And we love them very much."* şeklinde aktarılmıştır.

Haber metninin sonunda, çeviri ürünün mikro yapısal düzeyinde, çeviri metnin anlamının tamamen değiştirilmesi nedeniyle "mutasyon"dan kaynaklı kaymanın görüldüğü belirtilebilir. Makro yapısal düzey açısından ise fikirsel ve metinsel işlev kaymaları gözlemlenmektedir. Nitekim, önceki cümlelerde çekilen acılardan bahsedildikten hemen sonra sevgi ifadelerinin yer alması, kaynak metnin akışındaki tutarlılığın bozulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla çeviri metinde öyküsel ve söylemsel düzeyler açısından da kaymaların var olduğu söylenebilir.

5.1. Aktivist Çevirmenlik ya da Doğru Haber

İncelenen örnekten de anlaşılacağı üzere, ki sosyoloji, iletişim- çeviribilim gibi pek çok alandan araştırmacı çeşitli bilimsel çalışmalarda bu duruma dikkat çekmiştir- baskın medya kuruluşları birtakım yöntemlere başvurarak kamuoyunu manipüle edebilmektedir. Çalışmada bu durum, haber çevirisi özelinde örneklendirilmiştir. Dolayısıyla Marc Owen Jones (2025)'un *"alethocide"* (gerçeğin ortadan kaldırılması) olarak isimlendirdiği "tahrif-i hakikat" kavramının izlerine haber çevirilerinde de rastlamak mümkündür. Bu çalışmada örnek olarak gösterilen ve "tahrif-i hakikat" durumunun söz konusu olduğu haber çevirisi, dünya genelinde aktivist-çevirmenler başta olmak

üzere muhabirlerin, çevirmenlerin ve genel olarak halkın tepkisini çekmiştir. Böylece, Filistin yanlısı aktivist-çevirmenler İsrail-Filistin çatışmasına dair doğru haberlerin yayılması amacıyla birtakım girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Söz konusu girişimlerden biri, sosyal medya kanallarından biri olan X'te "Translations from Gaza" isimli hesabın açılması olmuştur. Kullanıcı adı @translfromGaza olan söz konusu X hesabı, Gazze'de İsrail askerlerinin soykırımına maruz kalan Filistinlilerin tanık olduğu olayları farklı dillere ilk elden doğru bir biçimde tercüme etmek ve böylece hem onların sesini dünyaya duyurmak hem de dezenformasyonla mücadele etmek amacıyla Aralık 2023 tarihinde açılmıştır (Translations from Gaza, t.y.). Bu hesabın açılma fikri ilk olarak, 2023 Amerikan Edebiyat Çevirmenleri Birliği konferansında (American Literary Translators Association conference), aktivist-çevirmenlerin öncülüğünde kararlaştırılmış ve hâlen Filistin halkıyla dayanışma içinde olmayı amaçlayan *Filistin Dayanışma Eylem Laboratuvarı*'nın bir parçası olarak etkinliğini sürdürmektedir (Translations from Gaza, 2023). Çalışmanın bir önceki bölümünde yorumlanan haber çevirisinin X üzerinde tartışıldığı tarih ile "Translations from Gaza' isimli X hesabının oluşturulma tarihi karşılaştırıldığında, söz konusu hesabının gelecekte yaşanması muhtemel çeviri krizlerine yönelik bir önlem amacı taşıdığı fark edilecektir. "Translations from Gaza" isimli X hesabında, bu hesabın yanlış haberler ve yanlış çeviri haberler nedeniyle Gazze hakkında dezenformasyonun önüne geçilmesinin amaçlandığı açıkça belirtilmektedir. Bu amaçla, İngilizce ve Arapça konuşan Filistin vatandaşlarının anlatılarının -gönüllü çevirmenlerin yardımıyla- bu hesap üzerinden farklı dillerde yayınlandığı belirtilmektedir.

Filistin yanlısı aktivist-çevirmenlerin İsrail-Filistin çatışmasına dair doğru haberlerin yayılması amacıyla bulunduğu girişimlerden bir diğeri, Filistin asıllı çevirmen, yazar ve araştırmacı Alaa Alqaisi'nin *Adi Magazine* (2025a) isimli çevrim içi dergide yayımladığı *The Double Life of a Palestinian Translator* başlıklı makaleyi on altı farklı dile çevirmek olmuştur (Encounters in Translation, 2025). Yılda iki kez, çeviribilim çalışmaları odağında, çevrim içi yayın yapan çok dilli *Encounters in Translation* isimli derginin dördüncü sayısında *The Double Life of a Palestinian Translator* başlıklı makale İngilizceden Arapça[7], Fransızca, Almanca, Yunanca, Farsça, İbranice, İtalyanca, Korece, Kürtçe,

[7] İngilizce olarak kaleme alınan söz konusu makale, Arapçaya makalenin yazarı Alaa Alqaisi tarafından çevrilmiştir.

Flemenkçe, Norveççe, Romence, Rusça, Urduca ve Çince olmak üzere on altı dile çevrilmiştir. Derginin kurucu editörü, çeviribilim araştırmacısı Mona Baker sosyal medya hesabında, yakın zamanda Alqaisi'nin makalesinin Türkçe çevirisinin de yayımlanacağını duyurmuştur (Baker, 2025).

Alaa Alqaisi'nin *The Double Life of a Palestinian Translator* başlıklı makalesi; kaybolan ve görmezden gelinen bir dünyanın sesinin, çeviri yoluyla farklı dünyalara duyurulmasında yaşanan zorlukların belgelenmesi açısından son derece önemlidir. Bunun yanı sıra Alqaisi (2025b)'nin makalesinde dile getirdiği görüşler, bu çalışmanın başından beri savunulan, baskın olmayan kültürlerin baskın kültürler tarafından gerçeklerin ortadan kaldırılması veya çarpıtılması suretiyle hor görülüp kötü gösterilmesinde haber çevirilerinin önemli rol oynadığı görüşünü destekler niteliktedir.

Filistin'de yaşananların dünya geneline aktarılırken çerçevelenmesini, yumuşatılmasını veya filtrelenmesini doğru çevirilerle engellemeye çalışmanın etik bir dil savaşı olduğunu dile getiren araştırmacı, özellikle İngilizceye yapılan çevirilerde Filistinlilerin çektiği acıların bilinçli olarak seçilen sözcükler aracılığıyla hafifletildiğini belirtmektedir. Çeviri haber metinlerinde "katliam" yerine "gerginlik", "kuşatma" yerine "güvenlik önlemi" sözcüklerinin kullanılması örnek olarak gösterilebilir. Araştırmacı bu durumu, Filistinli çevirmenin sürgünü olarak nitelendirmekte ve Filistinli çevirmeni iki farklı dünya arasında var olmaya çalışan bir birey olarak tanımlamaktadır (Alqaisi, 2025b). Araştırmacıya göre Filistin'de yaşanan acıların ve olayların farklı bir dile çevrilmesi, bir dilden diğerine aktarım yapmanın çok ötesinde bir eylemdir. Bu, artık bir direniş ve meydan okuma eylemidir. Burada çevirmenin görevi, çeviri yaparken uygun bir dil birimi bulmanın ötesinde, anlamın; yaşananların basitleştirilmeden farklı bir dilde yeniden ifade edilmesidir (Alqaisi, 2025b).

Filistin'de zulüm gören insanların yaşadıklarını dünyaya duyurmakla sınırlı olmayan, tüm dünyada haksızlığa uğrayan bireylerin veya toplumların -çeviri yoluyla- sesi olan bir diğer girişimi de Respond Crisis Translation isimli ekip oluşturmaktadır. X'te @RespondCrisis kullanıcı adı ile var olan bu ekibin Arapça çevirmenlerinden sorumlu Ayah Najadat, "Al Jazeera English" (2023)'e konuşmuş ve Respond ekibinin Gazze hakkındaki haber çevirilerinin önemini, nedenini ve yöntemlerini açıklamıştır. Najadat "Al Jazeera Englishe verdiği demeçte, Batı medyasının Gazze'ye dair haberlerde yanlış çeviriler yoluyla yanlış bilgi yaydıklarına dikkat çekmiş ve Respond ekibi olarak bu

durumla, doğru çevirileri sosyal medya üzerinde yaymak suretiyle mücadele ettiklerini belirtmiştir (Al Jazeera English, 2023; Respond Crisis Tranlation, 2023b). Najadat'a göre dil, Filistin-Gazze savaşında bir silah olarak düşünülebilir. Nitekim Batı medyası dili ve çeviri etkinliğini yanlış haberler yaymak, Filistin halkını şeytanlaştırmak ve Filistin'de yaşananları klişeleştirmek için bir silah olarak kullanmaktadır (Al Jazeera English, 2023; Respond Crisis Tranlation, 2023b). Buna karşılık dünya genelinde, Filistin taraftarı pek çok aktivist çevirmen ise doğru çevirileri yaymaya çalışarak dezenformasyon ya da "tahrif-i hakikat" ile mücadele etmektedir.

6. Tartışma

Çalışmanın çözümleme kısmında BBC haber içeriğinin alt yazı çevirisinde tespit edilen mikro-yapısal kaymaların metnin bütününde yarattığı anlamsal dönüşüm aynı anda hem çeviribilim alanını hem de iletişim bilimleri alanını ilgilendirmektedir. Nitekim çalışmada elde edilen veriler, Van Leuven-Zwart (1989) tarafından önerilen mikro-yapısal kaymaların sadece dilsel birer farklılık olmadığını, aksine çeviri haber metinlerinin makro-yapısında bilinçli bir çerçeveleme stratejisine dönüştüğünü göstermektedir. Çeviri metne tamamen farklı bir çeviri birimin eklenmesi veya çeviri metnin anlamının tamamen değiştirilmesi yoluyla karşımıza çıkan "mutasyon" türü kaymalar, kaynak haber metinde yansıtılan durumun ciddiyetini hem duygusal hem de fiziksel şiddetin vurgusunu sistematik olarak dışarıda bırakarak haberin bağlamını dönüştürmüştür. Çeviri yoluyla inşa edilen bu yeni çerçeve, hedef kitleye kaynak metinden tamamen farklı bir gerçeklik sunmakta ve okuyucunun olay hakkındaki algısını manipüle etmektedir. Bu durumda, çeviribilimsel açıdan tespit edilen dil düzeyindeki kaymaların, iletişim bilimleri açısından çerçeveleme stratejisi olarak işlev gördüğü ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın başlangıcında dile getirilen sorulardan yola çıkılarak elde edilen veriler; küresel medya kuruluşlarının anlatılarını yeniden üretirken çeviriyi, kaynak metni sadakatle aktaran bir araçtan ziyade, yayın politikalarına uygun bir yeniden sunum aracı olarak kullandığını göstermektedir. Haber çevirisi sürecinde kaynak metin söylemin uğradığı mikro yapısal kaymalar, Van Leuven-Zwart'ın karşılaştırmalı modeline göre mutasyon ilişkisinden doğan kaymalar olarak belirlenmiştir. Çeviri haber metninde tespit edilen bu müdahalelerin haberin makro-yapısındaki ideolojik çerçeveyi doğrudan taraflı bir gerçeklik algısına dönüştürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle kriz ve

çatışma dönemlerinde çeviri yoluyla inşa edilen bu dezenformasyonun önüne geçilmesinde ise metnin politik arka planını sorgulayan, sorumluluk alan ve gerçeği görünür kılmaya odaklanan aktivist- çevirmenlik pratiklerinin önemli bir rol üstlenebileceği görülmüştür.

7. Sonuç

Haber metinleri çoğu zaman haberi üreten kişinin ve haberin üretildiği kurumun benimsediği dünya görüşüne ve ideolojik bakış açısına göre şekil aldığından haber yazımı sürecinin yalnızca olayları aktarmaktan ibaret olmadığı, bu sürecin gerek ideolojik gerekse kültürel çerçevelerden de etkilendiği belirtilebilir. Daha önceki çalışmalarda farklı açılardan örneklerle çeviribilim araştırmacılarının da belirttiği gibi bu çalışma da çeviri etkinliğinin salt bir dil aktarımı olmanın ötesinde, bir aracılık, dönüştürme ve direniş mekanizması işlevi gördüğünü açıkça ortaya koymaktadır.

İsrail-Filistin çatışmasına ilişkin haberlerin çevirilerinde karşılaşılması muhtemel çeviri kaymalarının *(ing. shifts)* tespit edilmesini ve yorumlanmasını amaçlayan bu çalışmada, 2023 yılında sosyal medyada çokça tartışılan bir haberin BBC tarafından alt yazı çevirileriyle sunulan haberi yorumlanmıştır. Çalışmada kaynak haber ve çeviri haber karşılaştırmasının yanı sıra savaş dönemi haberlerinde baskın olmayan kültürlerin dil ve çeviri aracılığıyla verdikleri mücadeleye dikkat çekilmiştir. Nitekim, Alaa Alqaisi (2025b)'nin de açıkça ifade ettiği gibi çeviri eylemi ne olursa olsun güç dengelerini bozan bir eylemdir. Her ne kadar baskın medya kuruluşları çeviriyi çerçeveleme aracı olarak kullanıyor olsa da aktivist- çevirmenler ve doğruları savunanlar, gerçekleri çarpıtma olmadan belgelemek ve aktarmak için çeviri etkinliğine başvurmaktadırlar.

Çalışmada Hollandalı çeviribilim araştırmacısı Kitty M. Leuven-Zwart (1989)'ın karşılaştırmalı ve betimleyici olmak üzere iki aşamalı olarak geliştirdiği model ışığında çözümleme yapılmıştır. Karşılaştırmalı ve betimleyici çeviri çalışmalarında kaynak metin ile çeviri metnin mikro ve makro yapısal düzeylerde karşılaştırılarak yorumlanması, çeviri üründe gözlemlenebilecek dikkate değer anlam farklılıklarına sebep olan kaymaların nedenlerinin ve sonuçlarının yorumlanması açısından önemlidir. Çalışma kapsamında yapılan çözümlemede, karşılaştırmalı model çerçevesinde çeviri kaymaları mikro yapısal düzey açısından "modülasyon", "modifikasyon" ve "mutasyon" ol-

mak üzere üç ilişkiye bağlı olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, "modülasyon" ilişkisi bakımından herhangi bir kaymaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte "modifikasyon" ilişkisine bağlı bir kayma, "mutasyon" ilişkisine bağlı altı kayma görülmüştür. Çalışmada, betimleyici model çerçevesinde makro yapısal düzeyde görülebilecek kaymalar tespit edilmiştir. Makro yapısal düzeydeki kaymalar ise metinlerin işlevleri ve anlatıların düzeyleri bakımından belirlenmiştir. Metin işlevleri kapsamında kişiler arası işlev, fikirsel işlev ve metinsel işlev göz önünde bulundurulmuştur. Anlatı düzeyleri kapsamında tarih düzeyi, öykü düzeyi ve söylem düzeyi dikkate alınmıştır. İşlevsel açıdan kaymalar çerçevesinde dört kişiler arası işlevden, altı fikirsel işlevden ve dört metinsel işlevden kaynaklanan kaymaya rastlanmıştır. Anlatı düzeyi açısından tarihsel düzeyde kaymaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte öykü düzeyinde yedi, söylem düzeyinde ise dört kayma görülmüştür. Sayısal olarak ifade edilen bu sonuçlar; kaynak haber metinlerinin çeviri metne aktarılırken dönüştürüldüğü, bozulduğu, çarpıtıldığı ve belirli bir ideolojik görüşe göre çerçevelendiğini göstermiştir. Dolayısıyla çeviri sürecindeki müdahalelerin rastgele olmadığı; haber anlatılarının söylem ve fikir boyutunu dönüştürmeye yönelik tutarlı bir eğilim taşıdığı anlaşılmaktadır.

Haberlerin dünya genelinde yayılma aşamaları tarihsel açıdan dikkatle incelendiğinde, haber çevirisinin doğru bilgiye ulaşılması açısından ne derece önemli bir süreç olduğu anlaşılacaktır. Hem ülkemizde hem de dünya genelinde çeviribilim araştırmacıları haber çevirisi konusunu uzun yıllardır çeşitli açılardan ele almaktadır. Bu çalışma alanına dair çalışmalar özellikle son on yılda çok daha fazla ilgi görmektedir. Bununla birlikte toplumsal, iletişimsel ve sosyolojik yönden son derece önemli olmasına rağmen hak ettiği ilgiyi yeterince görmediğini de belirtmek gerekmektedir. Bu çalışmada İsrail-Filistin çatışması özelinde örneklerle açıklanmaya çalışıldığı gibi haber metinlerinin çevirisi, özellikle diplomatik açıdan da son derece önemlidir. Çerçeveleme, manipüle etme veya yanlış çeviri nedeniyle yanlış bilginin yayılması ya da "tahrif-i hakikat" gibi sonuçların önüne geçilmesi için uluslararası düzeyde haber çevirisi pratiklerinin daha yakından takip edilmesi yerinde olacaktır. Bu çalışma vesilesiyle, haber metinlerinin çevirisini ele alan çalışmaların yalnızca çeviribilim araştırmacıları ile sınırlı kalmaması gerektiğinin altı çizilmelidir. Gelecek çalışmalarda iletişim ve çeviribilim alanlarından araştırmacıların birlikte yapacağı araştırmalar, alana ilişkin sorunların betimlenmesi ve sorunlara yönelik çözümlerin üretilmesi bakımından çok daha bütüncül ve kapsayıcı olacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

Al Jazeera English [AJEnglish]. (2023, 1 Aralık). *"Mistranslation and distortions of common Arabic words in Western media are weaponised…to demonise Palestinians." Ayah Najadat at* @RespondCrisis *Translation.* [Video ekli] [Gönderi]. X. (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2025). https://x.com/AJEnglish/status/1730637992279019745?s=20

Alqaisi, A. (2025a). *The double life of a Palestinian translator, A bridge between wounds and words*, Adi Magazine. (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2025). https://adimagazine.com/articles/the-double-life-of-a-palestinian-translator-a-bridge-between-wounds-and-words/

Alqaisi, A. (2025b). The double life of a Palestinian translator: A bridge between wounds and words, *Encounters in translation*, *4* , https://publications-prairial.fr/encounters-in-translation/index.php?id=1204

Baker, M. (2025 Aralık). *We are delighted to announce the publication of Encounters in Translation Journal Issue 4! This regular issue opens with an essay by Alaa Alqaisi.* [Bağlantı ekli] [Gönderi]. [Linkedin]. (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2025). https://www.linkedin.com/posts/mona-baker-3b3251354_4-2025-regular-issue-encounters-in-activity-7402782600869748736-Jakx/?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAADQnL9QBtUu-p-Q1bwJ3fPcwiJiIxeAuIL4

BBC. (2023, 27 Kasım). *Released Palestinian describes Israeli detention as 'humiliating'* [Canlı Blog Yayını]. BBC. (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2025). https://www.bbc.com/news/live/world-middle-east-67527098

Bulut, A. (2015). *Tercüme hatası*, Çeviri Bilim Yayınları.

Encounters in Translation. (2025). Encounters in translation, 4, https://doi.org/10.35562/encounters-in-translation.1162

Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, *43*(4), 51–58. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x

Erkalan Çakır, N. (2025). Translation of news headlines: A case study of earthquake in Türkiye. *Turkish Studies-Language*, *20*(3), 1605-1620. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.80683

Hernández Guerrero, M. J. (2022). News translation strategies. İçinde *The Routledge handbook of translation and media*, Bielsa, E. (Ed). Routledge, ss. 232-249.

İnce, Ü. ve Dizdar, D. (2018). *Çeviri atölyesi, çeviride tuzaklar,* (3. Bas.). Can Yayınları.

International Criminal Court. (2024, August 12). *Situation in the State of Palestine: Submission on behalf of Gaza victims in the proceedings related to the Situation in the State of Palestine* (No. ICC-01/18-335). Pre-Trial Chamber I. https://www.icc-cpi.int/court-record/icc-01/18-335 (Erişim tarihi: 23 Aralık 2025).

Jones, M. O. (2025). Evidencing alethocide: Israel's war on truth in Gaza. *Third World Quarterly*, 1-18. https://doi.org/10.1080/01436597.2025.2462791

Jones, M. O. (2021). *How Israel uses disinformation to delegitimise the Palestinian cause*. Middle East Eye. (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2025). https://www.middleeasteye.net/opinion/israel-palestine disinformation-censorship-discourse

Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *The Journal of Academic Social Science*, *47*(47), 480-495. http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.12368

Matar, S. (2026). Beyond borders: Transnational media networks in conflict reporting, içinde *Media Representation and Public Perception of War*, (ed. K. Al-Kassimi, T. Işık, M. Hahim, ve B. Gezmen), IGI Global, ss. 101-136, hhttps://doi.org/10.4018/979-8-3373-1722-9.ch004

Potas, N., ve Akçil Ok, M. (2020). Örnekleme yöntemleri. İçinde *Araştırma teknikleri*, Erçetin, Ş. Ş. (Ed). Nobel, ss. 143-163.

Respond Crisis Translation [@RespondCrisis]. (t.y.). Gönderiler [X Profili]. X. 14 Aralık 2025 tarihinde https://x.com/RespondCrisis adresinden erişildi.

Respond Crisis Translation [@RespondCrisis]. (2023a, 26 Kasım). *A released Palestinian prisoner says in Arabic that Israel held them in the cold w/o electricity, "sprayed us w/ pepper spray"*. [Video ve Fotoğraf ekli] [Gönderi]. X. 14 Aralık 2025 tarihinde https://x.com/RespondCrisis/status/1728855237019234469 adresinden erişildi.

Respond Crisis Translation [@RespondCrisis]. (2023b, 21 Aralık). *Last week, Respond's Arabic Team Lead Ayah Najadat talked to @aljazeeraenglish about how we* @respondcrisis *are taking a stand to.* [Video ekli] [Gönderi]. X. 14 Aralık 2025 tarihinde https://x.com/RespondCrisis/status/1737620184905748988?s=20 adresinden erişildi.

Translations from Gaza [@translfromGaza]. (b.t.). Gönderiler [X Profili]. X. 14 Aralık 2025 tarihinde https://x.com/TranslfromGaza adresinden erişildi.

Translations from Gaza [@translfromGaza]. (2023 Aralık 5). *This account grew out of organizing begun by translators at the 2023 American Literary Translators Association conference, now part of* [Gönderi]. X. 14 Aralık 2025 tarihinde https://x.com/TranslfromGaza/status/1731828364967584105 adresinden erişildi.

UN Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel. (16 Eylül 2025). *Legal analysis of the conduct of Israel in Gaza pursuant to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*. United Nations. https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session60/advance-version/a-hrc-60-crp-3.pdf (Erişim Tarihi: 23 Aralık 2025).

Üstün Külünk, S. (2025). Gaza speaks through translation: The politics of language on Palestinian social media. *Continuum, Journal of Media & Cultural Studies*, (*39*)4. https://doi.org/10.1080/10304312.2025.2491053

Van Leuven-Zwart, M. K. (1989). Translation and original: Similarities and dissimilarities, I. *Target. International Journal of Translation Studies*, *1*(2), 151-181.

Van Leuven-Zwart, M. K. (1990). Translation and original: Similarities and dissimilarities, II. *Target. International Journal of Translation Studies*, *2*(1), 69-95.

Yağlı, S. (2007). Haber ve ideoloji ilişkisi: Haber metinlerinde gerçekliğin sunumu. Ege *Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, 2, 337-353.

Yazıcı, M. (2011). *Çeviri Bilimde araştırma. Disiplinlerarasılıktan disiplinlerötesiliğe.* Multilingual.

Zanettin, F. (2021). *News media translation*, Cambridge University Press.

Kaynak: AA